

В.М. Одинцова, О.А. Рощупкина

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: іноземні студенти, кредитно-модульна система, модуль, самостійна робота, мова, навчально-методична база, контроль, рейтинг.

Ключевые слова: иностранные студенты, кредитно-модульная система, модуль, самостоятельная работа, язык, учебно-методическая база, контроль, рейтинг.

Key words: foreign students, credit module system, module, individual work, language, training and methodological framework, control, rating.

Висвітлено одну з актуальних проблем вітчизняної системи освіти, зокрема, йдеться про особливості навчання іноземних студентів в умовах кредитно-модульної системи.

Освящена одна из актуальных проблем отечественной системы образования, в частности, речь идет об особенностях обучения иностранных студентов в условиях кредитно-модульной системы.

The article is devoted to one of the most topical problems of native higher education system, particularly to the peculiarities of foreign students' teaching in the context of credit module system.

Процеси інтеграції в сучасному світі охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Протягом останніх років освітнє співтовариство мобілізується для спільної мети – формування єдиного освітнього простору. Вища школа України не може стояти осторонь, поза межами світової інтеграції. Підписання нашою країною Болонської конвенції дає можливість невпинно підвищувати якість освіти, полегшити мобільність студентів, забезпечити молодь повсюдно визнаними кваліфікаціями. Разом з цим, вступ України до Болонського процесу зумовлює докорінні зміни в системі вітчизняної вищої освіти, примушує переглянути традиційне розуміння багатьох питань, змінити ставлення до освітнього процесу, вимагає інтенсифікації пошуку нових технологій навчання, потребує вдосконалення національної освіти у напрямку підвищення якості професійного навчання [1,3].

Сьогодні в умовах гострої конкуренції на міжнародному ринку освітніх послуг зростають вимоги до української вищої школи щодо забезпечення високої якості підготовки майбутніх фахівців для зарубіжних країн.

Проблема модернізації української системи освіти відповідно до сучасних вимог є предметом ряду досліджень (В.Г.Кремень, М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, К.М.Левківський, Ю.В.Сухарніков, А.В.Підаєв, В.Г.Передерій, Л.М.Гурч, Л.М.Новікова та ін.) [2, 5–8]. Проте, незважаючи на численну кількість наукових праць, присвячених цьому питанню, у науковій літературі недостатньо висвітлено особливості навчання іноземних студентів в Україні в умовах кредитно-модульної системи, тоді як ця проблема є актуальною і вимагає подальшого вивчення.

МЕТА РОБОТИ

Спроба описати особливості навчання іноземних студентів в умовах кредитно-модульної системи.

Інтеграція України в європейський освітній простір

вимагає від майбутніх спеціалістів міжнародної конкурентоспроможності. Свідомий, цілеспрямований рух у напрямку нового підходу до системи освіти, що відповідала б вимогам сучасного розвитку суспільства, а також упровадження положень Болонської декларації пов'язані зі значними труднощами у підготовці студентів, особливо іноземних [10].

Система навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах є важливою складовою становлення України як рівноправного партнера у створенні світового освітнього простору. Сьогодні більшість українських вишів визначають навчання іноземних громадян як один із пріоритетних напрямків освітньої діяльності. Проте підготовка іноземних громадян в Україні загалом і в Запорізькому державному медичному університеті зокрема – це не лише важливий, але й вкрай складний процес. Ця складність пояснюється специфікою навчання іноземців, зокрема йдеться про оволодіння нерідної мови і паралельне навчання цією мовою, орієнтоване на певну професійну галузь за наявності індивідуально-національного досвіду навчальної діяльності в умовах інтенсивної фізіологічної адаптації і міжкультурної взаємодії.

Іноземні студенти, що прибувають до нашої країни на навчання, не знають української чи російської мови, які могли б забезпечити їм можливість здійснювати навчальну діяльність у вишах України, спілкуватись у навчально-професійній, соціально-побутовій і соціально-культурній сферах. Іноземні громадяни мають неоднорідну загально-теоретичну базу підготовки. Рівень предметних знань, що є основою для навчання у виші, у багатьох студентів досить низький. Іноземні студенти є носіями різних мов і культур, представляють різні релігійні конфесії, мають різні психологічні й національно-етнічні особливості, що може викликати труднощі під час соціально-психологічної,

академічної, фізіологічної адаптації іноземців в умовах нового нерідного для них соціального і мовного середовища. Процес адаптації супроводжується набуттям нового соціального статусу, звиканням до нових умов, ритму життя і навчання, виробленням нових умінь і навичок, здобуттям нового досвіду, формуванням нових особистісних якостей як окремого індивіда, так і в ролі члена нового соціуму (студенти, викладачі, сусіди у гуртожитку) тощо. Виявляється, що більшість студентів важко переносять клімат нашої країни. Нарешті, системи освіти в Україні та інших країнах різняться. Ці чинники мають бути враховані під час навчання іноземних студентів в умовах кредитно-модульної системи.

Складовими кредитно-модульної системи є розподіл навчального матеріалу на модулі, забезпечення навчального процесу всіма необхідними методичними матеріалами, перевірка якості засвоєння матеріалу кожного модулю та використання бально-рейтингової системи оцінювання засвоєних студентами навчальних дисциплін.

Суттєві положення кредитно-модульної системи організації навчального процесу полягають у розділенні навчального матеріалу кожної дисципліни на блоки – залікові модулі, які розглядають як завершені й відповідним чином задокументовані частини навчальної дисципліни [2]. Кожний заліковий модуль передбачає виконання студентом певного обсягу навчальної роботи: аудиторної (лекції, практичні та лабораторні заняття, складання контрольних заходів), практичної (ознайомча, навчальна, виробнича практика) та самостійної (засвоєння лекційного матеріалу, підготовка до практичних і лабораторних занять, виконання індивідуальних завдань, контрольних і курсових робіт, підготовка до контрольних заходів). Одиницею виміру навчальної роботи студента є кредит ECTS. Головним при організації навчального процесу з конкретної дисципліни є подання матеріалу у найбільш стислому і зрозумілому для студента вигляді. Отже, модулі – це автономні організаційно-методичні блоки з кожного фрагмента структурованого навчального матеріалу дисципліни.

При організації навчального процесу за кредитно-модульною системою значно зменшується кількість аудиторних годин, акцент робиться на самостійній роботі студента. Отже, основним ефективним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу, відповідно до принципів організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи, є самостійна робота. Тому мета оновленої системи вищої медичної освіти полягає у навчанні студента працювати самостійно і в подальшому постійно вдосконалювати професійні знання, вміння застосовувати їх на практиці.

У зв'язку зі збільшенням часу на самостійну роботу і зростанням її ролі в процесі здобуття освіти, актуальною є проблема озброєння іноземних студентів навичками та вміннями самостійної роботи. Важливість навчання самостійної роботи цього контингенту студентів зумовлена тим, що елементарні вміння та навички самостійної роботи, якими володіють іноземні студенти, не достатні для якісного навчання у сучасному виші. Самостійно, на інтуїтивній

основі студенту-іноземцю найчастіше не вдається знайти такі форми організації розумової діяльності, що забезпечили б найефективнішу та найякіснішу самостійну роботу. Тому у іноземних студентів треба планомірно, безперервно та послідовно формувати здатність самим регулювати процес засвоєння нових знань й, у такий спосіб, підвищувати ефективність навчання [4,9,10].

Значні труднощі в роботі з іноземними студентами у Запорізькому державному медичному університеті виникають внаслідок неоднорідного знання російської мови, що головним чином відчувається у викладанні фундаментальних дисциплін. Тому провідною метою навчання іноземців, особливо на початковому етапі, є практичне знання мови, якою здійснюватиметься подальше професійне навчання. Знання мови є засобом здобуття вищої професійної освіти, запорукою успішного засвоєння предметних знань, важливою умовою швидкої адаптації іноземних студентів до нового соціально-культурного середовища [4,9].

Однією з найважливіших умов успішного переходу на кредитно-модульне навчання є створення типових навчальних і робочих програм, розроблених на модульно-рейтинговій основі. Модульні програми для іноземних студентів з української чи російської мови як іноземної мають визначати діяльність студентів відповідно до їх комунікативних потреб через чітко і послідовно задані результати навчання. Ці документи визначають мету і завдання дисципліни, конкретний зміст самостійної роботи з усіх аспектів і видів мовленнєвої діяльності, містять вимоги до знань, навичок і умінь у рамках окремих модулів, а також форми поточного і підсумкового контролю. Програми мають містити чіткі рекомендації з організації самостійної діяльності студентів, вказувати на те, як необхідно здійснювати самостійну роботу.

Комунікативні потреби іноземних студентів мають знайти відображення в підручниках і навчальних посібниках. Проте існуючі матеріали не забезпечують достатній для повноцінної участі в навчальному процесі рівень сформованості навичок і вмінь самостійної роботи. Так, іноземним студентам необхідно самостійно прочитати текст за фахом, визначити його основну ідею, зрозуміти головний зміст тексту, знайти важливу інформацію тощо. При цьому вони зазнають труднощів, оскільки в посібниках не приділяється належної уваги цим видам роботи, не розробляються технології навчання і не пропонуються алгоритми дій. Тому актуальним є створення нової навчально-методичної бази – спеціальних навчальних матеріалів, завдання яких призначені для самостійного виконання студентами (з можливістю самоконтролю). Вирішенню цієї проблеми може сприяти розвиток комп'ютерної техніки і використання новітніх інформаційних технологій, завдяки чому навчально-методична база має значно розширитись і надати великі можливості для виконання самостійної роботи, поліпшення якості підготовки студентів, створити основу для самонавчання і самоосвіти. Сучасні комп'ютерні програми будь-якого типу дозволяють вирішувати конкретну методичну задачу з урахуванням індивідуальних

особливостей. Найактуальнішим є створення електронних підручників, які можна було б використовувати як для самостійної роботи студентів, так і для контролю рівня сформованості вмінь і навичок.

Важливим завданням є також визначення видів і форм контролю. Перехід на навчання в умовах кредитно-модульної системи актуалізував такий вид контролю, як тести. Вони дозволяють об'єктивно оцінювати рівень знань, навичок і вмінь, а також їх можна рівною мірою використовувати для поточного і підсумкового контролю.

У зв'язку з переходом на кредитно-модульну систему навчання останніми роками у вишах широко використовують рейтингове оцінювання знань студентів. Рейтинг, на нашу думку, має значні переваги перед традиційною формою оцінювання, адже він суттєво підвищує якість засвоєних знань за рахунок прозорості і справедливості критеріїв оцінки, сприяє продуктивній самостійній роботі студентів із засвоєння навчального матеріалу, стимулює процес самостійного мислення, заохочує ініціативність і творчий підхід до виконання різних видів робіт.

Нова кредитно-модульна система навчання сприяє встановленню партнерських, суб'єктно-суб'єктних відносин між викладачем і студентом, створенню оптимальних умов для розвитку у студентів здатності до самовизначення, самореалізації, самокерування, самоосвіти. А це потребує співпраці студента і викладача, що вимагає усвідомлення відповідальності не лише викладачем, але й студентом при опануванні тієї чи іншої дисципліни. Такий новий підхід у системі вищої освіти формує зацікавленість і мотивацію у студента під час вивчення дисципліни, поліпшує успішність.

ВИСНОВКИ

Система навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах є важливою складовою становлення України як рівноправного партнера у створенні світового освітнього простору. Використання кредитно-модульної системи навчання іноземних студентів сприяє інтенсифікації навчального процесу, конкретизує і систематизує засвоєння навчального матеріалу, сприяє найбільш раціональній і ефективній реалізації самостійної роботи, забезпечує високу якість підготовки майбутніх

конкурентоспроможних фахівців для зарубіжних країн. Водночас модульна організація призводить до реорганізації всього навчального процесу, зумовлює необхідність розробки нових і модернізації існуючих методів навчання, способів організації і форм проведення навчальної роботи з іноземними студентами. Тому актуальною і вмотивованою є розробка профільних модульних програм навчання іноземних студентів, створення навчально-методичної бази з урахуванням комунікативного змісту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабкіна О. Проблема підвищення якості вищої освіти в Україні у контексті Болонських реформ / Бабкіна О. // Освіта і управління. – 2006. – Т. 9, №1. – С. 91–95.
2. Вища освіта України і Болонський процес / За редакцією В. Кременя. – Київ-Тернопіль, 2004. – 286 с.
3. Гурч Л.М. Приєднання України до Болонського процесу: «За» і «Проти»? / Л.М. Гурч // Болонський процес: перспективи розвитку вищої освіти України. – К., 2008. – С. 21–34.
4. Дочинец Д.И. Оптимизация обучения иностранных студентов самостоятельной работе в контексте Болонского процесса / Дочинец Д.И., Роцупкина Е.А. // 36. научных праць учасників VIII Всеукраїнської науково-методичної конференції «Кредитно-модульна система підготовки фахівців». – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2008. – С. 124–126.
5. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи) / Кремень В.Г. // – К.: Грамота, 2003. – 216 с.
6. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Упор. Степко М.Ф., Болюбаши Я.Я., Левківський К.М., Сухарніков Ю.В. – К.: Видавництво, 2004. – 60 с.
7. Новікова Л.М. Болонський процес у дії. Кредитно-модульна система навчання: Навч. Посібник / Новікова Л.М. – Павлоград, 2006. – 100 с.
8. Підаєв А.В. Болонський процес в Європі / Підаєв А.В., Передерій В.Г. – К.: Видавництво, 2004. – 84 с.
9. Роцупкина Е.А. Активизация самостоятельной работы студентов при модульно-рейтинговом обучении / Роцупкина Е.А., Сенник Л.Н., Малова Т.В. // 36. доповідей учасників VII Всеукраїнської науково-методичної конференції «Кредитно-модульна система підготовки фахівців». – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2007. – С. 52–53.
10. Щербатюк Н.Ю. Досвід, проблеми і шляхи удосконалення вивчення педіатрії іноземними студентами / Н.Ю. Щербатюк, Г.А. Павлишин, І.О. Багірян, І.Л. Горішня // Медична освіта. – 2005. – №3. – С. 45–47.

Відомості про авторів:

Одинцова В.М., к. фарм. н., доцент каф. фармакогнозії, фармакології та ботаніки ЗДМУ.

Роцупкина О.А., ст. викладач каф. мовної підготовки ЗДМУ.

Адреса для листування:

Одинцова В.М., 69035, м. Запоріжжя, пр-т Маяковського, 26, каф. фармакогнозії, фармакології та ботаніки ЗДМУ.

Тел.: (0612) 34 23 31.

E-mail: odinvera@yandex.ru

Поступила в редакцію 15.05.2012 г.